

Интернет-версия:
zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Г.А. Чеченовну Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла сауғалауу юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Кѣп жыллы ахшы ишлегени, жамает иште тири къатышканы эмда профсоюз къыймылауу айналыуу га улуу къыйын салт баыны юкюн Урушчу урумуру, Сууланган Кошвалы эмда прова нсамаы сакълауу органы ветеранлары (пенсиячыларыны) Черек район советини председатели Чеченлыны Аллахбердини жашы Георгины Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла сауғалаарга.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы А.КАНОКОВ
Налчык шахар, 2012 жылда 12-чи ноябрде, №161-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Архив службасыны таматасы юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Шхагалова Сафарби Хасанивични Къабарты-Малкъар Республиканы Архив службасыны башчысына саларга.
2. Бу Указ арга къол салынган юнден кюнчю киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы А.КАНОКОВ
Налчык шахар, 2012 жылда 12-чи ноябрде, №163-УГ

Юзлгей

Тыңх сѣлешгенди - барысы да эшиткенди

18-чи ноябрде К.Т. Мальбаховха 95 жыл боллукъ эди

К.Т. Мальбаховха жораланган материалланы газетини 3-чи бетинде окулгъуз.

Баш редакторну сѣю

Тилизини сакълау - халкыбызны сакълауду

жазганды.
Бу назмуланы биз не мурат бла келтиребиз. Бир затны чертир юкон.
Закыйлер биз тону билгенди-ле, тилис чыгармачылык ойнау бир бирин ангылау, ѳсуу, алгъа барыу да жохъ. Эм башы уа - халкъ да жохъ. Ала былай да шухлары Тамзатов Расулу оюмуна къошулгъанлары баллады.
Энгиздемиди: «Бюгон мени тилим думт болса, мен тамбла ѳлмерге хазырма» дегени.
Ол жаны бла къарасакъ, миллет изданины кыйматы бек улуду. Аны эччилти не затды доегиз, ол окуучулары тюрлю-тюрлю информацияла бла жалчытуу бла келенил къалмайды. Аны эм магъаналы борчу - тилин сакълау бла аны айнытуду. Ма ол себеден чакъырбиз биз скизи дайым да ана тилибизде чекъган газетини алгылыз, окугъуз, анда басмаланган материалла бла сабийлеримизи, тууду-ларгъа мына шагъарылендирип тургъуз деп. Ол аксылны сезип, алгъа тошюн, биз тоо ону этек, тамга тѳлюню, халкыбызны айтылы, сайлы, факмуу, асыл адамларыны осуатларын толтургъубуз, аруу, бай, шатык тилибизни ѳмюрюню узайтыркъыз.

Бизни жазычуларыбыз, позиттербиз ана тилибизге кѳл аламан, терен, жореклени къозгъаган чыгармала жоралагъандыла. Сѳз юкон, къыйтыланы Къыйнаган бир тынгъалайыкъ: Сен болмасанг, биз да сѳзсюз - тилис, Киреди бирде сабий тилибизге. Санга тилек эте, жашайбыз биз, Кууанчыбыз, жаръуубуз да сен. Мындан соргасы тынгилне уа мим зс бурмай къирекъиди: Ана тилиби ана сото бла Киреди бирде сабий тилибизге. Биз а, анагъача, хурметти бола, Сакълайыкъ тилин келир дѳлбюбюз. Аланы уа Отарланы Керим

АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ.

ЫСПАС

Жаш лидерлени конкурсу бийик даражада ѳтгенди

КъМР-ни Башчысы Арсен Каноковха Жаш тѳлюню ишлери жаны бла федералый агентствону таматасы Сергей Белоковден чыста писыу келгенди. Анда былай айтылды: «Жаш тѳлюню ишлери жаны бла федералый агентство 2012 жылда 8-чи октябрден башлап ол айна 14-сине дери сабий эмда жаш тѳлю биригилени лидерлерини битеурсей конкурсу бардырганды. Аны ахыр кесегине Россей Федерацияны 45 субъектинден 100-ден артыкъ адам къатышкандыла. Ала барысы да битеурсей заочный эришилде эмда регион конкурлада сайлангандыла. Сизге, хурметли Арсен Башчирыв, жаш тѳлю политикага алай улуу зс бурганыгъыз, Нальчикде жаны улуу конкурсу ахыр кесегин бардыргъузга тап онгла курагъаныгъыз ючюн жорек чырашыгъа мын билдиреме эмда улуу ыспас этеме».

Жаш тѳлюню ишлери жаны улуу федералый агентсто жамает иште тири къатышкан жаш адамланы битеурсей конкурсларын бардыргъуза себеплик этгенди. Ол бир бири ызындан

оунчу керѳ бардырдыла. Белоковек кеси Нальчикте эки керѳ келгенди. Конкурску жабылууна алайгъан кууанчылык жыйлыурда сѳлеше, ол жаш лидерге Къабарты-Малкъарда этилен къонакъ-байлыкны бек жаратханын айтханды. «Сизни республиканы сайлагъаныбыз бла жагъылмагъанбыз», дегени.
КъМР-ни Жамает эмда дин биригилени ишлери жаны бла къырал комитети конкурсу бардыргъузга тири къатышканын эсигизге салабыз. Форумгъа хазырлануу мадда курау комитетини биринчи жыйлыуундан сора башланган эди. Бѳк алгъа Камчаткадан башлап Москвага дери регионла бла байламлыкта тохтадыргъандыла, чакъыруу къагытыла жиберилгенди, завкала жарашдыргъандыла, къонакътагъа тобуно, алапы жашар жерле, транспорт, аш-ѳзюк бла жалчытуу, коммуналыра да белгиленгенди. Нальчикте техника бла тынгылы жалчытылганын алы майдан хазырланганды, ол санда бизнес арада керѳон зал жохъ адам кесерни проектери бла шагъарый этерге он та-

барча халгъа келтирилген эди. Бу иште эллиден артыкъ волонтер къатышканды, ала республиканы бийик окуучу юйлерини студентлери эдиле. Конкурска деп эчи информация сайт да ачылганды. Анга июндан октябрде дери 30 000 адам къараганды.
Конкурс комиссияны экспертлери форумну кураулуна, проектлени магъаналарына да бийик багъа бергенди. Баш эксперт, Новосибиржеде къырал педагогика университетини Жаш тѳлю политика эмда социальны иш жаны бла институтуну доценти Наталья Вохмина конкурсантланы темалары «Бѳбегилерин, проекте курау социальны угъай, экономика сфера, бизнес бла да байламлы болгъанларын чертгенди. «Конкурска къатышканыланы саны да ѳтгенди, регионлагъа да къошула барды. Ол а бек игиди, нек дегенде тюрлю-тюрлю жердеде жашаган жаш адамла бир бирлерин билдире керекдиле», дегени.

Лилия ШОМАХОВА.

КЕНГЕШ

Элдеге культура ышанланы сакъларгъа

Бу конюде Къашхатауда Черек району администрациясыны башчысында кууралган Жамает советини биринчи жыйлыу болганды. Анда районну культуру учреждениелери къалай ишлегенерин юсюнден проблеманы кѳтерилди.
Советни ишин муниципалитетни башчысы Темиржанланы Махти анханды эм бардырганды. Ол чертгенича, Къабарты-Малкъарны Башчысы Арсен Канокову буирукъларын толтура, журукъ заманда тамы бла культура магъаналары болгъан эсертмелерин сакълау, эрте ишленген улуу маданият мекамланы тап халда тулуу, культура-жарыклардыруу туризми айналыгъа улуу себеплик этиу баш борчадан бири боллукъду. Кѳл болмай бардырлган кенгеше, культураны бюгонгю болумун сюзген кезиуде, жууаплы министрстволарга бла район администрацияларга культурада ишлегени халкълар республикада жорюген иш хакъы орта ѳлчемине

жетдириге борч да сайынганды.
Черек району администрациясыны культура бюгонюню таматасы Къайтыланы Рамазан жыйлыгъанла кесерини ишлерин юсюнден къысха билдирюу этгенди. Ол белгилегенича, бусагъатда муниципалитетде 10 маданият юй, 12 библиотека, 5 музыка школ эм малкъар литературни мурдорун салгъан закий пост Меченлыны Казинми музейи бардыла. Маданият юйледен ючюсю - Огъары Малкъар, Къара-Суу, Огъары Жемта-ла элдедиле - оюлук къалыра деген къоркъуу бла жабылы турдыла.
Сауал алып айтханда, бу сѳпелда 164 адам ишлейди. Ала профессионалларын ѳздюрюге итинген алай адамладала. Кѳбюсю культурада болдурган жетишиллери ючюн алы алгъа тегиле тийишли болгандыла, тюрлю-тюрлю сауғала да алгъандыла. Районда «Образцовый» эм «Народный» деген аты жорюттен бери колукъта бары. Ол санда ансамбле, халкъ театр да белги-

ленедиле. Кертиди, Герпегек элде кууралган халкъ театрын алгъан битю республикада да тамгъандыла, бусагъатда да тапгъанды болмаса, башха жерде кѳрнмейди. Алгъын сабийле абаданна да сойоп жорюню жер адам алгысы басмаха болганды. Ол элде маданият кюню от тошоугу къоркъуусулукну жалчытуучула бек конюде жабыл кетгенди.
Юсюбюдеги жылда районну библиотеки фондуна тюрлю-тюрлю бюджетден 284 миң сом багъасы китапла бла газетле алынкы къулулгандыла. Къошакъ билим берген окуучу учрежденилагъа 302 сабий жорюйдю. Ала фортепианону, къобузу соваргъа юйренедиле, кѳбюсю телсерге жорюйдиле, башха чыгармачылык бла жорюрирге да онг табдыла. Быйыл музыка школаны ырыскы-техника базаларынюкчелендиргеюю районну бюджетинден 400 миң сом ахча блоннгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Мисс КБР - 2012

Жыл сайын Къабарты-Малкъарда бардырлган «Мисс КБР» конкурсу халкыны сеири бек улуду. Эришууде хорлар ючюн, бек аруу болгандан сора да, аксыллы, низамлы болурга керекди. Быйыл республиканы ариуу таулу къыз болганды - «Балкария» фольклор-этнография тепсеу ансамблини солисткасы Жанатайлы Ирзана.

Ирзана омпетитивликте Ингуштянны сыйлы артисткасы болганды, жыйрма юкчыллыкында уа бу сыйлы аты Къабарты-Малкъарда да алгъанды.

Ирзана, хорламнынг ийнамамы эдин?

«Конкурсун алындан окуму хорларгъа мын биле эдим деп айтмайман, нек дегенде башха конкурсанткала да бек къуанам. Эришууге хазырлануу юй ай баргъанды. Башхаладан эсе манга, бами, бир кесек тынчаркъа болгъан болур, нек дегенде сабийлигимден окуму мен сахнада. Атам, Жанатайлы Салих, «Балкария» тепсеу ансамбль

Жанатайлы Ирзана - республиканы бек аруу къызы

ачылгандан бири аны солисти-вокалистиди. Биз юйюробюз бла - амам, эгчерим - ансамблини концерттерине баруучу эдим. Ол заманда окуму мен жашауумда не ишни сайларгъа мын ангылагъанма. Адамла усталыкларын оносигизжилыкларында сайлы эселе, мен сегизжилыгында сайлагъанма. Сабийлигимде биринчи устазын Заур Марашовны болгъанды. «Нальчикте тепсеу ансамблиде ал профессионал атамлармын этенме.

«Къабарты-Малкъарны эм омакъ къызы кылай жашайды? Кесиги юсюнден айтсан эди?»
Шѳндюю гуманитар академияны юридикалык факультетини студенти Бусагъатда Искусстволаны Север-Кавказ институтунда хореографха окуйми. Бийик деген къалгъан конюде ондан эки ючюн «Балкария» ансамблиде репетициядала, азы бла «С-клуб» фитнес аргагъа барам - анда инструкторма. Дагыда бир къауум адамла бек энчи

графикке кѳре ишлейме. Окууумда да зс бурам... хар затха да ырамына жашауумда, алай суткада жаланда жыйларма төрт сагъат болгъанча ыразы тойлуме. Юйге сагъат онда, онбирге келеме. Тенг къызларым бла паркга, кафеге барыргъа, аны къой да, юйде адамларым бла бир кесек тынчылл олтургъуза ахырысы бла да жокуду заманам.

Ахыры 4-ю бетдеди.

Оюлма

ЧЕЧЕНЛАНЫ АНУАР:

«Кыйын борчланы толтурурга жагъы правительствону къолундан келликду»

КъМР-ни Парламентини Председатели Чеченлыны Ануар Къабарты-Малкъарда арт конюде бола турган политика ишин, шарт айтылды, республиканы толтуруучу властын структурасыны жангыртуу юсюнден кесини оюмун айткъанды.

Чеченлыны Ануар Къабарты-Малкъарда арт конюде бола турган политика ишин, шарт айтылды, республиканы толтуруучу властын структурасыны жангыртуу юсюнден кесини оюмун айткъанды.

Чеченлыны Ануар Къабарты-Малкъарда арт конюде бола турган политика ишин, шарт айтылды, республиканы толтуруучу властын структурасыны жангыртуу юсюнден кесини оюмун айткъанды.

Министрлени жагъы кабинетни кураула туруп, депутатланы, политика партилланы башчыларыны, жамает биригиуени таматаларыны да оюмлары эсе алынгандыла. Сѳнауу профессионалладан кууралган къауум къыйматыла ишлеринде, нек къыйлы болганды да таммаларгъа аны къулдан келлигине бир ишклигм жокуду. Ала хар оюмларын да туугъан республикабызны келер заманын сагъашын этип, аны хайыргъа чыгарыра, деп ышанам.

Республиканы законла жарашдыруучу органы да арт жылдада толтуруучу властын байламлыкъланы тап курагъанды, аланы бирге ишуелери хайыры болганды. Мындан ары да алай болур, деп ышанам. Бизни муратыбыз бирди - экономиканы ючлендирге, адамларыбызны жашауларын игилендирге. Ма анга биз бирге болуп жетерге кереширкиби. Жагъы Правительство членерин, кесим коллегияларыча, ишчи нѳвѳрлериме чагъагысты эти, киик саукълуу болугъуз, ишигизден кууангыгъыз, тынч-ырахат жашау этегиз, дейме.

Пѳтр ИВАНОВ:

Министрлени кабинетни жууаплылыгы бютюн улуу болурга керекди

Къабарты-Малкъарны жамаеты Правительствоны жууаплылыгы структурасына бла эчи къауумуна улуу зс бурды эмда ол тюрленуени тюзге санайды. РАН-ны Къабарты-Малкъар илму арасыны председатели, РФ-ни Илмула академиясыны академиги, Илмуланы халкыла аралы академиясыны академиги Пѳтр Иванов айтханыча, ол сѳзсюз, магъаналы шартды.

«Жагъы адамла не заманда да жагъы ниетле, башламчылыкъла бла келедиле. Правительствода тишхырула да кѳбюрек болгъанды белгиленди. Тишхырула иште къатыдыла, жууапкыракъдыла деп алай сунам. Ала эски проблемаларгъа жагъы кѳздѳн кѳзгъарга себеплик этеркиди.

Бир-бир ведомстволаны кетерилгенлерин да тюзге санайма. Мен артыкъ улуу болмагъан, иш кѳлмоу команданы кереме. Правительство Председатели юсюнден айтханда уа, ол биллими, тири адамды. Бек башы уа - иги жагына тюрленуени андан ары бардырдырга аны къолундан келликди. Республиканы Башчысы тийишли команданы жыйшыдырганды деп, алай къарайми.

Мен акыл этгенден, алгъын правительство бир кесек мѳвет эди, аны себепли битю жууаплылык субъектени Башчысыны боюнуна тошгенди. Правительствогъа кѳбюрек жууаплылык жетсе, тоз боллукъ болур.

Татьяна КАЛУНИКОВА

Профессионализмликке ышаныу

КъМР-ни Правительство студент тюрленуени юсюнден кесини оюмун айта, «Едина Россия» партианы Къабарты-Малкъар регион бюгонюню толтуруучу комитетини башчысы Татьяна Калунникова саулай алып айтханда, жагъы структура федералый толтуруучу властын системасына келише кетгени белгилениди.

«Правительствону жагъы къаууму уста сайланганды санайма, аны алгъын тюрлю-тюрлю куулулганды кеслерин иги жангандан кѳрѳюгтен профессионалла киредиле. Толтуруучу властын органыны оюнуу къулукъларын араларында «Едина Россияны» башламчылыгы бла бардырлган «Къырланы профессионал командасы» деген прокин федералый элде регион эришуелерини лауреатлары болгъанларина да зс бурчда.

Андан сора да, Правительствогъа тюрлю-тюрлю куулулганды ишлеулу сѳнауу жыйшыдыргъан, къауучу хурликлери болган тишхыруланы киргендери да бек игиди.

Шимал Кавказ кюн сайын	Кючмѳзланы Жанзила «Краса Россиге» къатышады	Анагаа - ыспас, бюсюреу къагыт да	Бир ыйыкъгъа гороскоп
2 бет	2 бет	4 бет	4 бет

Шимал Кавказ кюн сайын	Кючмѳзланы Жанзила «Краса Россиге» къатышады	Анагаа - ыспас, бюсюреу къагыт да	Бир ыйыкъгъа гороскоп
2 бет	2 бет	4 бет	4 бет

Элдеде культураны сакъларга борчлубуз

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

«Жер-жерли самоуправленини курувуну битеулю жорукларыны иосериинден» 131-чи Федералний законга тийишлиликке маданият байламлы сорупла саулай да эл администрацияны боскунуну айдоролгондону. Бу болуп а аланы башка, социалны жаны бла уллу мағанасы болган жумушладан кыалган ахачга кечиндирича этеди. Кериди, ол а культура иосиени тап халда тутарга болушук этерик зат туюлоду. Бир-бир маданият иосени специалистери 3700 сом иш хак аладыла. Ол, баям, бир адамны да ише келендирилел болмас.

Кыйын болумга да кыарамай, районда битеу культура – жамаат ише жарашдырган заман, ала тийишлиликке планалады, айтканга кере, бу учреждение бир заманда да баш болмайды. Аны ишчери жылы кезуери бла башка мағаналы ише бла да байламлы кууанчы жыйылуаны хазырайдыла. Кружокла да ишери тохтаусу бардырадыла. Бу жаны бла маданият кой башаламга да туткучук этерге хазырды. Бабугент бла Аудит ислени маданият койнери халлериди тапды. Ала да кыларындин келгенча, ишери курулушу бардырыга корешедиле.

Огары Малкыарны маданият койе жайгызганы онбаш жыл болганды. Терт минден аслам адам жашаган жерде аллай болум сейр туюломдой! Мынла да жыл сайын халары саулай республикага да эшитиген уллу байрамла куруладыла. «Ата журтум - Малкыарым», «Нарт оюнула» эм башка жыйылууны

айтканга кере, бу учреждение бир заманда да баш болмайды. Аны ишчери жылы кезуери бла башка мағаналы ише бла да байламлы кууанчы жыйылуаны хазырайдыла. Кружокла да ишери тохтаусу бардырадыла. Бу жаны бла маданият кой башаламга да туткучук этерге хазырды. Бабугент бла Аудит ислени маданият койнери халлериди тапды. Ала да кыларындин келгенча, ишери курулушу бардырыга корешедиле.

Огары Малкыарны маданият койе жайгызганы онбаш жыл болганды. Терт минден аслам адам жашаган жерде аллай болум сейр туюломдой! Мынла да жыл сайын халары саулай республикага да эшитиген уллу байрамла куруладыла. «Ата журтум - Малкыарым», «Нарт оюнула» эм башка жыйылууны

бу эиден чыккыган, бусогатда уа башка жердеде жашаган жашла бла кысыл жадырыдыла. Аны иосюнд толу халары да ол клубну директору Алтууаны Зоя билдиргенди. Бызны эли иосюнд айтырга да жаланда бир иш чыккы, ол да неди десекте, эли адамлары жыл сайын аксылыманга Мечи-

Черек району маданият койнери эки этип бир жарымы ишеди. Ала керексизине не жылуу, не звуковой аппаратура, не мебель бла жалгынтындайдыла. Культура жашуага жаш төлөдөн хазна адамны кышаламгадыла. Шкода окугана уа, башка жердеде кечине бардыра.

Жыйылуга кытатышхалда барысы да бир аууздан элде курурга улуу кыайгырылуук керексизин чертендиле. Алтын заманда эл клублага жыйылп халык кинолага, концертте бек койот кыарганды. Кенпоноклоде окуна ингр сайн жыйлууны той этип тангага чыгыучу халарын азаматталадыла. Бусогатда уа элде жашаганла, ишлеп, арып-талпы койе кирит турган болмаса, эшикте чыгып бир-бирлеринден саулык-эсенлик сорган төре окуна кыламгады.

Маданият койнери халлери бу биз керигенди торленмесекте, алага культураны айтынуу арала да айталы болушук туюлоду. Неда ичти уа кёбюсю не дин неша ичти бла байламлы төр жына тартыладыла. Муслиман динни бизни юмтибизге кылишмеген болумарын халкыбызны жаша-

ууна кийирге койенле уа баш турмайдыла. Окуму, билими, культура жаны бла айнуу болмаган жаш телюно ала кеслерине буруп коюдыла. «Кулузубаны, адеп-төрелерибизни тас этсек, биз халкыбызны да тас этерикбиз», - дегенди жыйлууну ахырында Черек муниципал районун администрациясыны башчысы Темиржалына Мамы. - Биюм мен сизге мындан арысында не кереклигини да чакналай тапдырыктыкбыз десем, ол этерок болууду. Алай культурага не да элит, башка кыдак кыарга керексизин барыгы да бек ахчы анылаганбыз. Этерикбиз да алай болууду», - деп чертенди ол.

Жыйылуга Кыбарты-Малкыары Парламентини депутатлары, Жамаут палатасыны келечилери, Черек району администрациясыны башчылары эл администрацияны башчылары эм башкала дакытатышхалда. Ала да, хар замандача, бу уллу мағанасы болган иш бла корешенлеге жорук ыраактыларын билдире, кеслерин жаныдан башушук этерге сөз бергендиле.

«Кулузубаны, адеп-төрелерибизни тас этсек, биз халкыбызны да тас этерикбиз», - дегенди жыйлууну ахырында Черек муниципал районун администрациясыны башчысы Темиржалына Мамы. - Биюм мен сизге мындан арысында не кереклигини да чакналай тапдырыктыкбыз десем, ол этерок болууду. Алай культурага не да элит, башка кыдак кыарга керексизин барыгы да бек ахчы анылаганбыз. Этерикбиз да алай болууду», - деп чертенди ол.

Жыйылуга Кыбарты-Малкыары Парламентини депутатлары, Жамаут палатасыны келечилери, Черек району администрациясыны башчылары эл администрацияны башчылары эм башкала дакытатышхалда. Ала да, хар замандача, бу уллу мағанасы болган иш бла корешенлеге жорук ыраактыларын билдире, кеслерин жаныдан башушук этерге сөз бергендиле.

«Кулузубаны, адеп-төрелерибизни тас этсек, биз халкыбызны да тас этерикбиз», - дегенди жыйлууну ахырында Черек муниципал районун администрациясыны башчысы Темиржалына Мамы. - Биюм мен сизге мындан арысында не кереклигини да чакналай тапдырыктыкбыз десем, ол этерок болууду. Алай культурага не да элит, башка кыдак кыарга керексизин барыгы да бек ахчы анылаганбыз. Этерикбиз да алай болууду», - деп чертенди ол.

Жыйылуга Кыбарты-Малкыары Парламентини депутатлары, Жамаут палатасыны келечилери, Черек району администрациясыны башчылары эл администрацияны башчылары эм башкала дакытатышхалда. Ала да, хар замандача, бу уллу мағанасы болган иш бла корешенлеге жорук ыраактыларын билдире, кеслерин жаныдан башушук этерге сөз бергендиле.

ГЕРИЯЛЫ АСИЯТ. Сурапта авторундула.

17-чи НОЯБРЬ - СТУДЕНТИ КИОНЮ «Бир кюнню да бошуна оздурургъа жарарыкъ туююлдою»

Гуртуланы Жаннет КыМКы-Уну медицина факультетини тертюну курсуну студенти. Нальчики онтогузуну номерли школун алтын майдалы бошол, ол жыл окуну окуугуа киргенди. Студентни кюнню алында биз бла ушак этгенбиз. Ол кюн а кыз кесини туугун кюн да белгилериди.

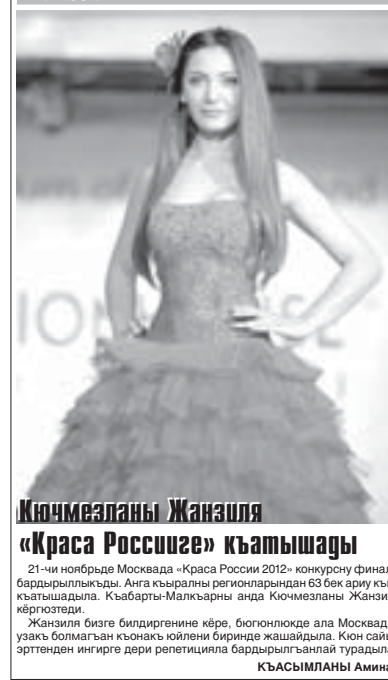
Тамата класслада окугун кезиомде Сабилени бла жары туюно чыгармачылыкларыны

республикалы арасында «Медицина иш» деген кружок жюрюп тургана. Аны Цораланы Фатима бардырганды. Ол бизни кеп затка койреттени. Аны кружугуна жюрюп, арта медицина сайламай окуна кысындат да жашула ол жаны бла бек керекликтериди кеп затны билгисе.

Аны себепли мен бирини курсда да кыйналмаганма. Шендою, клиника дисциплинала башланганча уа, кружок жоргонали жараганын буюнда анылаганма. Окугун алай кыйын туюлодо, болсада корешере уа керекди. Медицина факультетке кысылды деп ориентире айтадыла. Бек койот окуйма, нек десем мында сейди.

Ахыры 4-чо бетдеди.

Конкурс

КыСЫМЛАНЫ АМИНАТ.

Мағаналы тема «Борчсуз турган тынчы, игиди»

Элбрус районда хайырланыучулагы электрочкино жи-бору эм аны койон туюлуени жыйыу бла «КыСЫМЛАН» ОАУ-ну буюно корешеди. Бу ишле бла байламлы болум биологиялоде кылай болганыны иосюнд биз беллиомо башчысы Тебердины Омар биз ушак этгенбиз.

билдирелиди. - Бу «кыСЫМ» тизмеге адам кыачан тошеди? Электрочкоч койон ахча кой айны ичине тейлемей турулса, неда бори бир минг сомдан атпаса, ма ол заманда тартыбы жуула. Алай мында бир энчилик барды: бир-бирле бир айга электрочкочно минг сомдан артыктыга окуну койдордиде. Алтайлага тейнеу азам болжалга салабыз.

«Кылайы бир хайырлануучу кыалады борчлары койон электрочкочко?» - Хар кой сайын отузга жууук абонентни сөтдөн айырабыз. Саулай айып айтканда биологиялоде кери районда алааны саны 800-ге жеткенди. Ызлага жаңгыдан ала борчаны жабын эм 800 сом тейленеринден сора кышобуз. Сөзсөз, бу ахча да а туюлодо бизни районга. Мында жашаганлына кёбюсю ишлери да жокуду. Кылай-алай болса да, аман этерге уа керекди, борчладан башларын курулушга.

«Биз билгенге кере, адамлагы бир-бир категориалыра коммуналы жумушла койон лыгата бериледи...» - Ол да тоздо, Кылайысырактыла кылар субсидия береди. Аны хайырлануучу койенле социалны службага сөйлөнгө корешеди.

«Эртеден да жыйылп турган болуучу уа компания кетерге болуучу?» - Угыла. Ала эрте кел болса да телени куула, аны себепли бу ишери узак болжалга салмагызга

керекди. Шендоюло тейленуе да абонент экинчи айны онунусуна дерри берге борчулу. Аханы Сабилениде, терминалада неда интернетде окуна телерге жарайды.

«Алгаракда адамлага болмаган борча койон кытацияла келип башлаган эдиле. Ол не бла байламды?» - Бу проблемала тейленуе жыйган жагы системала бла программа синдирилгени бла болган эди. Аны себепли аллай кытацияла кимге келген эселе да, ала электрочкоч бла жалгынчы, тохшдырыгыны алгада тейленуени кытациялары бла бизге келерге керекдиле. Системала халат болганы бла болмаганы ол замандан ачык болуучу. Былай проблемала болмаз койон, ишени тап куурагы мындан арысында аслам сз бурганлай турлукубуз.

«Омар Магометович, ушагыбызны ахырында сиз хайырлануучуга не зат айтырга болуучу?» - Кышы келе турганы себепли, койне кыскадан-кыска болуп бардыла. Аны бла бирге электрочкоч да кёборек койдорюледи. Тейлеу кеге кёборек кеп болуп кеткен койон, мадар этерге керекди: энергияны агын чырканылы хайырлангырга, отуудан неда койден чыккындан чырканылы ёмчолорге унутмагы эм башка приборланы керексиз бошуна ишлетип турмагыда. Тейленуе да борча этмей замандыра берисе.

Ушакны ТЕМИРАЛЫ Анатолий бардырганды.

Маданият

Элдеде кыуанча - отчёт концерт

Жылы ахырында Проходо району маданият-сопу ордеринде бек жуупты койон бошанды. Ала озгон кезинде не бла корешелерине отчётла бериледи. Алтай биринчи отчёт концерт Янтарной элде болганды. Быйыл «Янтарочка» кызмулга беш жыл топуна халарланганды. Ансамбль кыска заманы ичине кырауучула кесин койдоргонди, кеп районо мэрпортиялагы да кытатышанды. Ала буюнда арку орус халкы, сора кыскасы жылрны жырлайдыла. Маданият койно ишчилери, эли жер-жерли администрациясыны болушуклары бла алага байрам ингр куураганды. Кыуанчы киргенле барысы да администрацияны бла району Маданият эм жаш төлу политика жаны бла управленийсыны халкы чыгармачылыкны айнылууга этген кышучунулары койон ырызлыкты кыайтылары бла сауылангандыла. Управленийсы башчысыны орунбасары Ольга Подставка концерт программала бек зауук эткенди, сакчыга уа элге жууук адам чыктырдыла. Комиссияны келечилери уа Янтарное элде чыгармачылык отчёт бийи даарада хазырланганын белгилегендиле. Былай отчёт концертте району битеу маданият-сопу араларында декорбры азынча дерри бардырылыктыла.

«Краса Россиюге» кыатышагы 21-чи ноябрде Москвада «Краса России 2012» конкурсу финалы бардырылыкты. Ага кыралыны регионларындин 63 бек ариу кыз кыатышдыла. Кыбарты-Малкыарны анда Кючмезланы Жанзила кыргозтеди. Жаңыла бизге билдиргенме кере, биологиялоде ала Москвадан ушак болмаган кыноккы койени бирде жашайдыла. Кюн сайын эртвенден ингрде дерри репетицияла бардырылганлай турдыла.

Проходо району жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

Шимал Кавказ кюн сайын

Нефтын биринчи миллион баррели Огары Каспийде Юрий Корчагин аты мсторжеденида нефтин биринчи миллион баррели чыгарылганды. Аны иосюнд ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Астрахань областыны губернаторуну пресс-службасында билгендиле.

«Бу жерде нефтин промышленностке даарада чыгаруу 2010 жылы апрелинде башланган эди... «Лукойл» деген тенгиз буролог платформаны ишлетип башлауу кыноккыны Владимир Путин башкан эди. Андан бери нефтин биринчи миллион баррели чыгарылганды, - деп айткандыла пресс-службада. Ол жетишпиз бла компанияны ишчилерин Астраханьны губернатору Александр Жилкин алгаштырганды. «Сиз ол биринчи миллион баррелени чыгарып койон, 17 жылы корешенгине геологоразведка ишлени, буровуюну курууу, мсторжеденины тапандырууну, ахырында уа аны хайырлануу башлауу тынгылы этгенсиз. Битеу ол ишлени жетишпиз тамамларга бардырылган титиле, ишларда сомла бла сандыган инвестициялар берилгенде эм компанияны адамлары койенер эм заманларын амай корешгендиле», - дегенди губернатор.

Кыламукда – жаңгы премьер-министр Кыламук Республиканы хуралыны (парламентини) депутатлары бек кыбай ырызлыктыда регионун правительствосуну жаңгы председатели кыайн этгендиле. Ол кулууктыга кандидаттары – республиканы экономикасыны эм сауы-аулууну министрини орунбасары Игорь Точков койон халкы кенгеше кытатышан жыйрма бла аты элетери бары да бир кыбай кыт койторгендиле.

Республиканы башчысыны пресс-службасында айтканыра кере, министрини жаңгы кабинеттери жууук кезинде куруулу – республиканы экономикасыны эм сауы-аулууну министрини иосюнд этилген оюну куруу жашууу экономикасын системасын да торлендириу болуучу.

Ол жала бирини атлам – башчыны Федерация Совете жаңгы членни салууну иосюнд оюну керек эди. Озган йылында ол кулууктыга, эңдиге дерри правительствону председателини биринчи орунбасары болуп ишлени, РФ-ни Президентине Кыламук Республиканы дайым келесини болуп турган Юрий Алпатов салынганды. Толтуруучу властыдан алгынчы сенатор Михаил Капура да отставкага барган правительстве бла бирге кулуугундан кетерилгенди.

Элде болумданы итилендириу койон Шимал Остияны элдеринде жашуу болуулары итилендириу койон, Правительстве тийишли болумла куурагы жаш болганын билдиргенди. Аны иосюнд РФ-ни эл мулкю министрини Николай Фёдоров республикага кырал жумушла бла келгенине айтканды.

«Жаш телюно жерде ишлерге келирча этер койон, элдеде ахчы болуула куурагы керекди. Алай этер койон, Шимал Остия 10 миллион сом салса, биз федералны бюджеттен 100 миллион сом берликбиз, кыралны оюнуларын айтканыра алайды. РФ-ни Эл мулк министствосуну башчысыны айтканы кере, жерле кёпдоле, алай эсе да мында ала тийишликчи иги хайырланмайдыла.

Онкодиспансерни модернизациялауга – 600 миллион сом

Астрахань областыда онкодиспансерни модернизациялауга 600 миллион сом кыратылындыла. Бу арда рактан аурууган – растыла болуучу эм ала элдеди диспансерни элдеде ала областыны губернатору Александр Жилкинге кыргозтгендиле.

Ахыр эки жылы ичине Федералны програманы чеклендириу багыу учрежденины техника бла жалчытырга 400 миллион сом, областыны бюджеттен да 200 миллион сом берилди. Ол ахчыга шендоге тийиш аппаратурада 138-си алынганды, баш ары Юрий Оганесяны айтканы кере, оборудование жетишпиз ишлейди эм иги фидга да тошореди. Жууук кезинде диспансерде рактан ауругуяланы багарга деп хосисни ачарыктыла. Медикле адамлага бек кыйын ауруун кезуеринде, уста багыу болушмаган кезуерде болушурдула.

Энергетике интерактив карта куурагандыла

«МРСК Северного Кавказа» деген компания корпоратив сайтка интерактив карта салганды. Ол жалгытууу 35-110 кВт аралыны жоюлеуу дааражасын ачык кыргозтеди. Жамаут бла байламлыкланы департаментинде ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине айтканыра кере, жаңгы информация сервис Шимал Кавказида Пяти республикасыны сөйлөшүүнү туюлуучу технологияны хайырлануучула берлик багыны тохтадырууну жемгилетирди.

Интерактив картада болган битане араланы иосериинден, ала жарарык зоналанды да айтып, электрострени оборудуванысы жоюло кыалай бир болганы кыргозтолды. Андан сора да, болуук реконструкцияны эм жаңгыларын ишлеуу иосериинден билдиреу болуучула, - дегендиле департаментде. Жаңгы ресурс бу сайтада: <http://mpsk-sk.ru/customer/technical/connection/intopmativa=0=tekushchev=aguzke=mtsentr=pitaniya=35-kv=iyvshle/>. Хайырлануучула таптыктыга деп ол хар квартал сайын жаңгырылынын турлукуду.

Торло-торло бузуктучула атычлага заран тошоредиле

Браконьерле эм башка бузуктучула атычлага тошоргон зараны жалаңда 1,6 проценти кыайтарылды арта. Аны иосюнд бу буюмде ишленгенди Донагы Ростовда бардырылган битевурсыны кенгешелерге атычлага эм от туюшуге кыралы жанындан контролуук этген управленийны начальни Иван Валенти айтканды. Ол билдиргенге кере, озган тогуз айны ичине Россияны агычларды 9,3 миллиард сом багысы заран тошгонди, арта кыайтырганы уа, жалаңда 152 миллион сом болганды – 1,6 процент.

Закондательствого бузуулык эткенден ыркысыны арта кыайтору тийишсича хайрылы болмагыны баш сытууу муниципалитетини кулуукчулары сод приставла ала ишлени билдирисича бардырмагандыла. Администрация азыле, бола келгенеринде, адамла от тошоресе аны кетериуну эм санитар кюркызуулаууну, агычны кыргыуну эм агычны хазырлауу жоруктарына бузуукулуга этесе салындадыла. «Тазирлен тейле ише Магадан эм Курск областында, Шимал Остия-Алания Республикада тири бардыла, алада тазирленуу 70 процент кыдыры кыайланыла», - дегенди Валентин.

Краснодар крайда миллионланы саны кёбейгенди

Беш миллион адам жашаган Краснодар крайда миллионланы саны кёбейгенди – энди ала 9429 балганды. Аны иосюнд ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Россияны регион УФС-синде билгендиле.

Файдалы 1 миллион сомдан башлап 10 миллион сомга дерри жетегенери иосериинден 8427 адам департаментте билдиргенди. Ол 2011 жылда, Ол 2500 адамга кендо. Файдалы 10 миллион сомдан башлап 100 миллион сом болган адамланы саны да кёбейгенди – энди аллай налож телюнеуе 851 боладыла, 2011 жылда уа аллайла 110 чаклы эдиле.

Файдалы 1 миллиард сомдан башлап 10 миллиард сомга дерри жеткен адамларынын саны 2011 жылдагыга тенгиздиргенде 2 адамга азылганды. Энди Кыбарда аллай байлыгы болгандадан тогуз адам жашайды.

Уллу кырал кыулдукчу, фахмулу кыраучу, асыл адам

Жашаууну кезип бер

Тимбора Кубатиевич Мальбахов 1917 жылда 18-чи ноябрда Терк району Дейксоз элинде туулган. Аны сабылгынын, жашыгынын юсондон да алай кеп адам билмегенди. Кеси у а тасыз эрте кыялганын айтуучу эди. Анасыны юсонден а ол Махмуданы Кызыларка кыралган болганы белгиледи.

...Харга кере, Урух элде эки бай киши мени тайым игиди, угай менки деп даулашканды. Тезоно айырар юкюн а, чарши куурга жала. Бирини атында чабаркы адамы кыатында болмаганды. Ол букулу жолда бара турган арыкчуоу жашыкыны кареди да, атыма минип чап, деп тиледи. Жаш алы угдай демейди, чаршиде биринчи болуп келеди. Би у а асыры кууангандан анга кесини

Ключю айныууну эмда жашнаууну жыллары

атан береди. Ма ол жашчык Урухду жууксыларына бара турган Тимбора болгонды.

Ма алай башаганды ол кесини аламет ишленден, тобешилден да бай болган жашауну. Алай да, ол заманда аны кыдары кылай болулгун киши да билмегенди, алай алай ачык сөзле турган койдо, арда у Гиче Кыбарты округу Муртавоода эт молк окунуу Тимбора не кыдар кеп билирге окурга итингенди. Школун жашауну бошоп, 1931 жылда агроме лиорати техникуму киргенди, анда да айырмалы окуганды.

1934 жылда у аны Ново-черкаское инженер-мелиоратив институту жибередине. Алай ол мында кеп мычымды, Орджионикше шаарда эт молк институту кегенди. Уштарда аны ары кыдары элтенден да танышанды ол кесини юж быичеси Нина Степановна бла.

Институтту бошагандан сора Мальбахов Чечен-Ингуш АССР-де Кантгы шаши трактор станцияда тамата агроном болуп ишлеп байлайды. Ызы бла аны ол МТС-ни директоруна саладыла. Алай

бу куулукта анга кеп ишлерге тошмери, 1940 жылда аны аскерге аладыла. Ма мында да кыраучу хумери болганын эсепте, жарым жылдан Брянск фронтуна кырауа кыоруулануу 2-чи эчки батальону полигонуу орунбасарына саладыла.

Алай бла 1946 жылга дери, бир фронтан башхасына кене, торпо-торпо госпитальга тошо, сора сермешле бла алга барган аскер бөлүмгө кошула, душманын угуйтуга тири кытышканды. Анга у аны саугалары да шагатылык этдиле: 1942 жылда «За отвагу» деген бек сыйлы солдат майдал, 1943 жылда Кызыл Байракны ордени, 1944 жылда Ата журт урушуну 1-и, 2-чи даражалы ордени берилгенди.

Фрондан кыайтхандан сора Тимбора Кубатиевич оласат партияны обкомунга келенди. Аны эл молк бөлүмүн таматасыны орунбасарына саладыла. 1946 жылда декабрда у партияны Куба райкомуну биринчи секретарына айырдыла. Аны кыайын заманга эдиле. Эр кишеле - эд, тийишти техника, керекли урулукча-жоок. Жер да кезиюнде сорюлоп, урулукда агро техника болжалда сапы-

ныр юкюн, тирлик да топусунлай жыйлыр юкюн, кече, мон да ишлерге тошгенди. Алай болумда, кырауудан сора да, уллу билми, иш келпюк да керек болгандыла. Бек башы уа - адамланы ызындан тизе билирге керек эди. Онуучу халкыны алпында даражасы жоромосе уа, алай эткен бек кыайынды.

Мальбахову уа куулукчуланы, ишчилени, элчилени да араларында намысы жорюгенди. Алай болмаса, аны куулукчуа алай торк хазна кетюрмөз эдиле. 1949 жылда партияны обкомун секретарына, бир ненча айдан а эчкини секретарына саладыла. Кыулукта кетюрлоглини бла бирге ол билмин да бедюре барганды. 1953 жылда КПСС-ни АК-сында партия эл совет куулукчуланы хазырлауучу жыллык курсларын бошайды.

Тимбора Кубатиевич акдемиллы билгени болганды деп, аны таныгналаны барысы да айтдыла. Анга ол даражалы вузда окуганы юкюн угтай, бирини бедюроуге хар заманда да сакз болганы, кылда окуганды турганы юкюн жетгенди. Андан кыалган бек уллу ырыкы-китапта болгандыла.

Аны жазууларындан биринде былай сөзле бардыла: «Мени теритирки жаланда юч затдыш, китап, сыр» - дегенди.

1952 жылда Тимбора Кубатиевич Кыбарты АССР-ни Баш Советини Президиумуну Председателине салынады. 1956 жылда уа КПСС-ни обкомуну биринчи секретарына айырдыла. Ма бу куулукта ол алышымай 1985 жылга дери ишлейди. Аны республикада, андан тышында да тоз акзылы, оюму, эси, жууатылыккы бек алга юсондон кыты сураган, Кыбарты-Малкварны сейрлерине, аны халкына куулук этген адамчына таланыганды.

Ол башчылык этген жылда республика тутуучу алынганды. Анга республиканы бийик кырал саугалары да шагатылык этдиле-Ленинин, Октябрь революцины, Халкыны шүкүлүктөрүн ордени.

Мальбахов кеси да Ленинин төрт ордени, Урунуу Кызыл Байракны ордени эмда СССР-ни кеп башкы белгилери бла саугаланганды. Ол СССР-ни Баш Советини депутатына, Кыбарты-Малквар АССР-ни Баш Советини депутатына

Кертлик

Жалкыны ырахатлыгында кергенди насыбын

Улуу кырал эмда партия куулукчу, Кыбарты-Малкварга отуз жылны башчылык этип турган Мальбахов Тимбора Кубатиевич тууганы 95 жыл болды. Бу сейрилик адам турган республиканы кыайгысы бла жашаганды, аны айнуу, жашауучу юкюн кеси амгаганды.

«Аны башчылыгында кеп жылланы ишлерге тошени бла, андан онуо этрге, адлама бла жараша билрге юйренилгенди. Насыбын халкыны ырахатлыгында кегени юкюн хурмет этгенди.

«Т.К. Мальбахов башчылык этген заман халкк мулюкно терк айныганы, промышленностда жанта бөлүккө куургалганы, производството социальный мехлма, жашау журтла кеп ишленгенери, эл

Ол сөзле аны адамлыгынан неден да иги ачыклайдыла. Кети окуму, аны поз интеллигентти, бир ишчи тутса, аны ахырына жетдиргинчи тынчаймауусуну, сөзюне табылуучуну юсондон республиканы кыайгысы бла жашаганды, аны айнуу, жашауучу юкюн кеси амгаганды.

«Аны башчылыгында кеп жылланы ишлерге тошени бла, андан онуо этрге, адлама бла жараша билрге юйренилгенди. Насыбын халкыны ырахатлыгында кегени юкюн хурмет этгенди.

«Т.К. Мальбахов башчылык этген заман халкк мулюкно терк айныганы, промышленностда жанта бөлүккө куургалганы, производството социальный мехлма, жашау журтла кеп ишленгенери, эл

да аны емюрюнде ишленген эмда Тырынаууда вольтрам-моллиден комбинат, Нальчикде эт комбинатна машинала ишлеу заводу кичюле предпритияла бла бирге республиканы алчы промышленност регионланы санага кошошанды.

Тимбора Кубатиевич чытты коммунист, уллу патриот эмда интернационалист болганды. Пенсиягга чыккынан андан сора да КПРФ-ни республикалы организационы ишлене уллу болушук этгеней турганды.

Бюгонюкде бу хуерли

Т. К. Мальбахов бла Кзуулийиланы Кыайсын КПСС-ни Сөзүндө.

Т. В. М. Ковок. Республиканы шындоноу Башхысы Арсен Канюков а, Т.К. Мальбахову 90-жыллыгына аталган кыуанчлы жыйылында сөзлөшө: «Тимбора Кубатиевич Россияны адамы эди, халкк адамы эди. Улуу биллим, адеплиги, өздөнгил эмда гражданды батырлык бла айырмалы эди. Бийик куулукта ол атаны кир кыондары ишленди, фахмулу онучу болганды, ырыксы жау атамгаганды, аламет жашау этгенди» - дегенди.

молкде, культурада, илмуда бла билм бериле уллу жетишмиле болдургуулангыла бла белгиледи. «Севказ-электротрибор», Терекде алмаз инструментлене завод, «Телемеханика», «Искож», Электровакуум завод, «Кавказкабель», Нальчикде бла Проландилене жарым проводник приборланы заводлары, «Автозачасть», алаша алытуу аппаратурына завод, Майскийде электровакуум машинала ишлеуоу завод, башха уллу предпритиялада

башчы, акша адамы бизни арабызда жокуд. Алай аны аты ол жаны кибик сюйген, емюрдөн ахырга анга куулук этген Кыбарты-Малкварны тарыхына алтын харфла бла жазылды. Биз, коммунист ле да, аны сөзиде тутубыз. Анга эндегери терт тийишли эскирте ишленмегенге да бек жарыйшы.

ШАУАЛАНЫ Илияс, КПРФ-ни Кыбарты-Малквар бөлүмүнө биринчи секретары, Кыргыз Парламентини депутаты.

Кыошаксыздык

Тимбора Кубатиевич Мальбахов Терк сууну онг жагысында, мен а сол жагысында да тууганбыз. Сабылгы биз да бирге ушты кетеди. Аны апасы бедюрогонди. Ол себеден ол аны терк-терк сагынуучу эди.

Былай бир халпары эсимде кыалганды. Аппасы бла нартох оругуна барардыла. Бакчаны тирликтен таза бошагандан сора аппасы кырайды да: «Да бу бизники тойюлдо да» - дейди. «Ким-никиди да?» - деп сорайды Тимбора. «Билмейме, бизники уа тойюлдо» - «Сини уа не этебиз?» - деп сорайды Тимбора. «Энди уа кесибизни бахчабызда ишлейк».

Бизни төрт коллективизацинын заманына тошгенди, уруш алы жылланы, кызыраты да кыыйлыкларын сынаганыбыз. Урушдан сора у ачыккыны, жалангач-

Жигер ишлегенде сый, махтау бергенди

лыкына да кегенбыз. Халкк мулюкно атыгы юсоно салынуу кыыйн борчу да бизни боюнуучула салынганды.

1956-1957 жылда мен «Красная нива» колхозну председатели болгондун билине, Тимбора Кубатиевич бизни терк-терк жокулачу эди, жылга 2-3 кере келмей кыламуучу эди. Уштарда, бизни колхозча, Аргудан, «Ленинчи». Лени аты дегенде молкөдө болуп, ол кесини ишине багы биреге корше болуп эди. Нартохке артыкча уллу эз бурганча керюне эди манга. Аны заманында бу битимге сорюо жерлени 20 процент чаклы бөлүне эди. Саулай Россейде да алай зат болмаганды.

Биз хар гектардан 12 центнер алуудан башаганыбыз да, ахырында 50-54 центнер нартох жарыра халгына жетгенбиз. Кыралга бир жылга 330 миң тонна беруючу эдик. Андан кеп Россейде угай, саулай Союзда да кепти бермегенди. Молкөлеге файданы ючендери бири нартохтен тошгенди.

Алай бей тирлик жалаңда сууаруу тап кураалганыны хайырчандан алынганды. Биринчи суугаруучу система Терекде 1929 жылда окутуу куралган эди. Север Кавказда андан кичю болмаганды. Тимбора Кубатиевич жерни суугарууга бек уллу магына бергенди. Агро мелиоратив институту куурагга да аны асылына

келген эди. Ол, ишчи узын бергенди. Сапмай, Леонид Ильич Брежнев Махачкалада кенеше бардырчанда, тат кезиюккю сайлап, анча билдиргенди. Кырал башчы уа болушугга айтканды.

Алай Мальбахов агроамалла, техника бла жалтыуу бла чекленип кыламыганды. Нартох бедюргөлөнү не жаны бла да келгендирге керештенди. Аны айтканы бла Сыйлыккыны кыгалары, сабанчылары селптары бардырыганды.

Тимбора Кубатиевич кылыгы бла, иши бла да интернационалист эди. Кыбарты-Малкварда жашаган халкыны бла миллетлени бир болгандынын дайым да чертенди. Кадрла политиканы да интернационалист ишлетге таанып бардырганды.

Тарчоков, Н.Евтушенко бла Х.Баженов» атлада олутуру, нартох сабанлагга кырады турардыла.

Мальбахов бир затны тутса, андан таймаганы кыты адам болганды деп билге алай айтдыла. Хуу ол алай эди, аны бла бирге уа тозюлокю сюйген, кече да билген, керек болса, ишчи жалны болуп сюйлеген, сөзюм сатмай бермеген адам эди. Бек адежи эди, кеси да менсимегенди, бизг да махтангыра кыоймаганды.

Тимбора Кубатиевич кылыгы бла, иши бла да интернационалист эди. Кыбарты-Малкварда жашаган халкыны бла миллетлени бир болгандынын дайым да чертенди. Кадрла политиканы да интернационалист ишлетге таанып бардырганды.

Николай ЕВТУШЕНКО, Социалист Урунуучу Жигити.

Тынгысыздык

Тишируулары алтын чагы

Энчи кесине алай кеп зат ишлене ишчину уа кыты сураган, республикабызга, битеу кыралына да да жар юкюн, кесин аймаган Тимбора Кубатиевич Мальбахов анга не жаны бла да юлго болганды. Аны халкк миллетлени айыра билмегени, бош адамгага сак болганы, аласта кыайгырғаны юкюн сюйгөнди.

Аны юсонде уллу политикге бла кырал куулукчууга керек болган эч ишан, демократиялы тюзюлокю эмда республиканы сейрмери бла - байламлы маганалы ишлеге жеткенде кыатылыгы бар эдиле. Кадрлагга уа артыкча сак болганды. Хар зат да алга керө болганына ол ишкес эди. Тишируулагы эчки магына бергенди, аланы уллу куулукчыла салырга кыркмагыланды.

Неде да тозюлокю излегени себепли Тимбора Кубатиевич: «Ишчилден кыты старыкмы», - деп кишиге бу бир заманда айтмаганды. «Бюрода кыарарбыз», - дегенди. Анда да ахыр онучу этрге ашыкмаганды, адамы сапталарына тынгы улугай кыоймаганды. Сора аны терлиги болмаганын аныгыла, жумушкы бола эди.

Тимбора Кубатиевич тознетти, законга боюнсан болганды. Алай республикада социальный объекте керек болганды, ол жашау жоругун бузганды, аланы ишлене жашарын жолууран изгенди. Курулуучулары кыалсы бла да ма алай болгонду. «Нарт уда»-Сорбуну эскертмеси, Долинске «Бюнка» эм көп башка объекте да «контрабанда»-халда ишленгенди.

Аны кезиюнде солуга уллу онга куургалганын

да белгилемей жарамас. Жалаңда Эпбурусду юч канат жук ишленгенди. Чегетде 510 жери болган бек иги кыонак юйлөдөн бири сюелгенди. «Нальчик» курорду ол жылда «саулук саклауу индустриясы» айланганды. Бир жылга 120 миң адам солуганды бизни санаторийлерийде бла пансионаттарыбызда. Аруу туу жерлерибизде орналган турбазалда, алылгерлерде, солуга юйлөдө 500 миңге жууук да адам саулукларын көчөлп кеткенди.

Бу мен сагынгандан затла тизмени жалаңда эз кесегиди. Куруу профсоюзланы юслери бла окуна 5-6 миллион сом хайырланганды. Битеу бу ишле республиканы атын иги бла айтдыргандыла, аны даражасы куруу бизни кыраудай угай, андан тышында да өсгенди.

Т. К. Мальбахов КПСС-ни обкомуну секретары Кзуубайланы Муажир, Социалист Урунуучу Жигити С. М. Паштова эм Мусукаев аты колхозну председатели Мусукаланы Шамса бла.

Мальбахов республикада башчылык этген жылда тиширүу куулукчула артыкча кеп болганынын белгилерге өсүмө. Аланы араларында колхозну председатели, фабриканы директору, райисполкому таматасы, партияны райкомуну секретары, профсоюзланы объектеуу председатели, министрле, Министрлени советини председателини орунбасары, КПСС-ни обкомуну секретары да бар эдиле. Баш Советини даражалы чокотдери бири да ала болгандыла. Алайды да, Кыбарты-Малкварны тишируулары жыйырманчы

«Красная нива» колхозну председатели болгондун билине, Тимбора Кубатиевич бизни терк-терк жокулачу эди, жылга 2-3 кере келмей кыламуучу эди. Уштарда, бизни колхозча, Аргудан, «Ленинчи». Лени аты дегенде молкөдө болуп, ол кесини ишине багы биреге корше болуп эди. Нартохке артыкча уллу эз бурганча керюне эди манга. Аны заманында бу битимге сорюо жерлени 20 процент чаклы бөлүне эди. Саулай Россейде да алай зат болмаганды.

«Нальчик» курорду ол жылда «саулук саклауу индустриясы» айланганды. Бир жылга 120 миң адам солуганды бизни санаторийлерийде бла пансионаттарыбызда. Аруу туу жерлерибизде орналган турбазалда, алылгерлерде, солуга юйлөдө 500 миңге жууук да адам саулукларын көчөлп кеткенди.

Бу мен сагынгандан затла тизмени жалаңда эз кесегиди. Куруу профсоюзланы юслери бла окуна 5-6 миллион сом хайырланганды. Битеу бу ишле республиканы атын иги бла айтдыргандыла, аны даражасы куруу бизни кыраудай угай, андан тышында да өсгенди.

Роза САБАНЧИМБА, Кыбарты-Малквар облусоруну председатели.

Жанатайлары Ирэна - республиканы бек ариу кызы

Ахыры. Алып 2-чи бетдеди.

-Конкурса кытышырга кыялы баязынганасыз?
-Анам бля эгелерим эрттеден бери зоо эдиле меним би конкурса кытышырмын. Алай, гастролула жорюй, алай онгунд болмаганды. Бу жол а, Испаниянда бля Францианд кытайты. Нальчикде турган заманыбызда конкурсу юсюнден эшитсе. Сора ариурук эришуде кесими бир сынам деме. Битеу бу конкурс манга бир амамат байрамка болганды. Репетицияла да, башка кыялы бля танышманым да, конкурса хорамга кытытунумду да - хар зат да сейрилик эди. Эришуде хар биримиз миллет, шендоно см бразилиялы тусеулени кыргозте эди. Мен бу тусеулени учунун хазырлаган эдим. Сиймеклик бля этилен зат а талсы болмайд.

-Кепле миллет республикада былай конкурса керемияде, дейдиле. Сез ючюн, бу эришуде да конкурсандала жалаанда миллет кийиме угый, бек кыксыа тубен жаныкыла кийип, киндиклери ачып чыгыр?
-Алай ачык костюмла киригибиз юсюнден тюз конкурсу алында билгенбиз. Кытышмаймы кыялыым деп да болган эдим, алай, кичи ретициялыла жорюк, кыгыла алган ичим жарым жала кыргыс сиймемди. Ачык айтканда, Нальчикде орамга чыккан, миллет төрөлге келишмеген кийиме кийгенден кепле кириге болушуду. Алай мени бир адамга да даум жорду, хар мич акылына бек этеди. Мен кесим кыксыа тубен жана ахырысы бля да кийиме.

-Жуукт заманда толтурурга деген кыялы муратарынг бардыла?

-Аллах айта, сийген адамдым бля юккө асылдым. Мени сынамла кыксыа кере, тишируу бек уллу насыбы - аналкыды. Кыадаганд кытуулук бир инсан да жокду, биз барыбыз да жазуубузга тоберикчи, тамбала не зат болгунун мен билгемме, алай кийибосде кеп бля болса, бек сюриме.

Алтын таулу юйорелед кеп сабий болганы бошдан туюй эди. Ала бир бирлерине билелик этеди, кыуанча, бушуда да адамга адам керекди. Бирок, мюк келе-кете турган залдыла, см уллу байлык - адамлардымды.

-Сени атанг культуурабызга кыуулук этген адамдалан бириди, сени да тусеуе искуство бля байламды кыадагынг бам, сиз ююде да сагына болурусз малквар хороеграфия бля байламлы проблемалны, кесинг да сагыш эте болурса аланы юсюнден. Сени жарыткан, сен бюсюремеген не зат барды шендо бу ишде?

-Битеу да республикада тусеуе ансамблени алып кырасак, бир-бирлери бизни сейрилик миллет кийимлерибиз бир эриши эти кыргозтеди. Алай, ала ача бля байламды. Алай адам неда коллектив сахнага чыга эселе, кимле болганларын унутмазга керекдиле.

Залда отурганалары бир кыуум эртеликти миллет кийимлерибиз кириеткен эселе уа? Ала сахнада эспелерини марда сууп кыаркыла. Да сора алай искуство кыайры келтиредеге огесе хатамы?

Дагында мен шендоно миллет хороеграфия бля бюсюремеген бир зат барды. Бир-бир коллективте эртели халк тусеулени адам танымаз толордендиле. Мени акылымы керек, ёмюрлени терендинде бизге жеткен тусеуе бюсюлюкде

Анагъа - ыспас, бюсюреу да

Ахматланы Руслан аскерге кетгинчи. Тырнауузуда 6-чы номерли школда акер тууганым. Мында уа ёсуп келген тылюно аскер-патриот ниетде юйретиу иш бек тап кыуралганды. Жаш аскерчилени отрядды Кабарты-Малкварда игилдене бириди. Жыл сайын сыйлы байрамны алында бардырылган «Хорлам» аскер-спорт онда ол кеп кер алыч болганды. Руслан отрядда бир неча жылны башчылык этгенди. Ол аскер, спорт, туризм жаны бля да иги чыныктыганды, тынгылы хазырланганды.

Анасы Кыартлыканы Халимата жашын ариу кыксыа билими, усталыгы, кыч-кырууу да анга аскерден тобеучо кыыйлыгына тынны хорларга, граждан борун бет жарыкты толтурурга болушхандыла. Ана Руслан кыуулук этген аскер ёблкомден келген контингентде да жайлыгылык этеди. Ана командир

Айтыла турса, жарсыу азырак болур

18-чи ноябрде битеу дунияда да аварияга тошол ёлгенлени эсгерюно коно белгилендириди. Бу кононо тохтадырууну башламчысы Британияда RoadPeace жандуурлук фонду, Европада Эсгерюно коно 1993 жылдан бери белгиленди. 1998 жылдан башла бля кыксыа контингентде да жайлыгыланды. 2005 жылы 26-чы октябрде уа ООН-ну Генералны Ассамблеясы, бу кононо кыабил кереп, аны белгилерге чыктырганды. Кабарты-Малкварда анга жораланган торлю

рылыкдыла. Алада ГИБДД-ны кыуулукчулары жолда жорюно жоруклары бля шагырты этерикде, окуучулары сорунура жапуула берликдиле. Аны бля жолду жорюно кыруукусуз юсюнден айт деген акция башланганды. 16-чи ноябрде уа «Жолда жорюно жаш инструкторлар» Эсгерюно контингентлар» колешгендиле. Донорла уа авариялага тошелгенде деп кыан бергендиле. Эсгерюно кононде уа Черек, Чегем, Баксан, Май, Зольск, Терк районлада школлада класс сагытала барды

«Бир кононо да бошона оздурурга жарырак туюлюдю»

Ахыры. Алып 2-чи бетдеди.

-Бир кыярал экзамени уа жаратканы андиг?

-Кертисин айтканда, угый. Ким биле, аны кыууруу бир кесек толордендиле, иги окуна болуук болур. Алай мен а, ючтёр сагытын олтуруп, кыагытала бля кюрешип, алган а да артада компьютер кыаргазын артык жазганым. Сёз ючюн, мени устаны кереп, аны сорунура жууап берип, экзамени ол халда барса оюмо. Шендо, университетде окуганымызда да, тустенини кеп төрөгө тошоди. Аланы да компьютерде этесе, Кюбюсине тустени кыуулуунда халатла кетип, аны бля бир кесек кыялынуучубуз. Болсада бу система дунини бек кючю агуларды ишлейди. Бизин ага юйренген кыялы аман туюлюд. Жалаанда анга ат башында кырамай, тап жарашдырыга керекди.

-Бизин университетте сизни, студентени, шендоно заманын излемлери кере окуткучу, кюетирча онга уа барганларын да айтканда.

-Преподдательлерибизн кёбюсю кеслери болницалада ишлегендиле. Башкача айтканда, ала бизге жалаанда теорияны юйретиу кыямат, практикада шендо кыялы жаны затта болганларын да айтканда. Аны себепли окуу киттапалны бир-бирлери аксиле болганылыктыга, усталарыбызны билгилери ол кемчиликни кетерип кыяды. Аланы методика разработкаларын алып, ала бля да окуйубуз.

Бизин университетте иги окутмайдыла деп халкда жорюно оюму терсигине мен кесим шагытма. Окуурга сийген кыялы да онгла бардыла. Преподдательлерибиз нени сорсат да, аныламаган заттык болса да, бизге аланы барысын да билдирге угый демейдиле. Кафедраны кесинде студентке конференция кыуулап, ол неда бу темана теренерек аныгарга болушуды.

-Сизин факультетте жыл сайын, Ингуштаранда, Север Осетия,

надыла, терс жерлерибизни айтып юйретедиле.

-Андан сора уа тенгирими багалайма. Шүёхлук жюрюте билиуде да уллу маганасы барды.

-Бизин проблемасына уа нени санаясы?

-Кепле бек заманларын тюз, тап хайырланалмайдыла. Жаш адамла шендо, окуй турганлай, ишлерге да соведиле. Бизин республикада уа алай онгла жокдула. Мен медицина факультетде окуганалары юслеринде айтмаймы. Бизге не десен да, бир жер табарга болушуду.

Сёз ючюн, мени эгечим Москвада окуйду. Анда студенте усталыгына керге иш табылды. Бизде уа окуудан сора барганаладан стаж сурап тебирейдиле. Иш болмаган жерде ол кыядан чыгарыкты?

-Медицинада ишлерге суюсу?

-Алтынчы курстан сора кардиолог усталыкны сайлап, экардиограф бля ишлерге сийгенин себепли интернаттарын, ординатураны Москвада өтүрге дейме. Алай кыялы окуудан да, жашаган, ишлене а башка жерде эталык туюлюме. Билигимн кесибизин республикада хайырланарга оюмо.

-Жашында шендоно тынч заманыбыз не ханза болушуду. Арта ишлене башласак, кыялымалмаза окуурга, билим алырга керекби. Ойнанган, колген да игиди. Жашлыкты кесини энчилиги анылауны атам-анамы кыялынды. Ала бизге жашауда тюз жол сайларга, аягы юсюнобюге суйлерге болушуды. Башламчылыкларыбыз тюз болса, кыуу-

ТАЛЛАЛАНЫ Анатолий.

УЧРЕДИТЕЛГЕ: КЫААРТЫ-МАЛКВАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛЯ ПРАВИТЕЛЬВОСУ

Баш редактор
АТЛАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕШПАЙЛАНЫ Муталин (баш редактору оубурабасы), КЮНАКЛАНЫ Хасан (баш редактору оубурабасы), АЛИКАЛАНЫ Владимир, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪУЛАНЫ Борис (жууалы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редатору приёмыни - 42-63-01. Баш редактору оубурабасы - 42-38-21, 42-26-22. Жууалы секретарь - 42-66-85. Секретарин - 40-93-62. Корресптор - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Жамаат-кытайла бёлом - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бёлом - 42-66-73. Култура бёлом - 42-75-34. Социалнык политика бёлом - 42-66-76, 42-27-59. Жанылыкка см спорт бёлом - 42-26-39, 42-66-71. Письмо см реклама бёлом - 42-37-94. Тираж чыгаруу бёлом - 42-68-72, 42-66-76. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 42-26-28, 42-39-65.

Редация авторла бля кыагыт жюрютпейми. Келет жазмагыла ресения этилмейди см ала артка кыайгырбайдыла. Гыаыз болмаган материалла айтканган оюмла редакцияны оюму бля келишимге болушуду. Ала айтканга хар зат ючюн Ресей Федерацияны Басма кыагыт жюрютмө тийиштинде материалла авторлары кеслери жуууламды.

Редация авторлдан 400 гыт тигизден (машина бля жазылган) 8-6 гыт кюно аламды.

Гыт Басма см асылма юйретишени эркинликте кыууруу жаны бля Кабарты-Малквар регион инспекцияда 1994 жылда 14-но номерла регистрация этилгенди.

Регистрация номер — 0066. Индекс - 51532

Гытени басмага КМР-ни Асылма информация ортанда жаны бля кыага комитетин компьютер службаы хазыр эткенди.

Гыт «Тетраграф» ООУ-ну тиреги Фесцианы Басма комитетинде Наныч шакар, Ленин аты проспекти, 33

Гытени ислерине таллаулары КМР-ни пошта сыякы федералны Управленисы жуууламды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Гытени ротирагыла сагуу ючюн КМР-ни «Ресчег» акционер общество жуууламды. Телефон: 42-69-34

Номерте графике керге 19.00 сагытала кыялы салымды. 20.00 сагытала кыялы салымды

ГАЗЕТИН НОМЕРИН ЧЫГАРТАЛА:
Бешпайланы Муталин - дежурны редактор, Гайланы Рита - жууалы секретары оубурабасы; Жаноразаны Дакияни (1, 2-чи бетте), Ахуладаны Феруза (3, 4-чю бетте) - корректорла.

Тиража 3540 экз. Заказ № 3037

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДЕТИНИН АДРЕСИ:

360000, Наныч шакар, Ленин аты проспекти, 5 электронно почта: ebor_50@mail.ru